

Παραχάραξη· το ερμηνευτικό κλειδί της Εκκλησίας (Μέρος Β΄)

Περί της Α΄ Οικουμενικής Συνόδου (θεολογική σημασία, ρόλος του αυτοκράτορα, τα ανύπαρκτα πρακτικά της συνόδου)

Μετά από το θεολογικό χάος και τις αλληλοσυγκρουόμενες φατρίες εντός της Εκκλησίας, ήταν μοιραίο τα πράγματα να οδηγηθούν σε μια σύνοδο όπου θα καθίστατο κριτής των αντιλογιών και θα θέσπιζε μια σταθερή διδασκαλία που θα βασίζονταν σε κάποιες βασικές αρχές, τα δόγματα. Ας θυμηθούμε στο σημείο αυτό, ότι από την εποχή που ο Χριστιανισμός αρχίζει να αναγνωρίζεται και να αποκτά βαθμιαία προνόμια (ενώ παράλληλα σιγά-σιγά οι εθνικές λατρείες αρχίζουν να χάνουν αυτά που είχαν), αρχίζουν και οι Οικουμενικές.

Πριν αναφέρουμε κάποια σημαντικά στοιχεία για την πρώτη αυτή σύνοδο της Εκκλησίας, ας δούμε τον σημαντικό ρόλο που έπαιξε μέσα από όσα γράφει στο «Πηδάλιο» ο Νικόδημος ο αγιορείτης. Το «Πηδάλιο» είναι ένα βιβλίο του Νικόδημου στο οποίο συγκέντρωσε όλους τους κανόνες της Ορθόδοξης Εκκλησίας (δηλαδή, κανόνες πατέρων που έλαβαν συνοδικό κύρος και κανόνες τοπικών και οικουμενικών συνόδων), τους οποίους σχολίασε. Το δε βιβλίο το ονόμασε έτσι, διότι όπως γράφει ο ίδιος «[...] ωσάν Πηδάλιον, ημπορεί ασφαλέστατα, και ακινδυνώτατα πάσα η του Χριστού Εκκλησία να διευθύνει τον δρόμον του πλοός της». Κοντολογίς, οι κανόνες της Εκκλησίας που περιλαμβάνει το «Πηδάλιο», είναι η επίσημη ερμηνεία των Γραφών. Επίσης, αναφέρει ότι τέσσερα είναι τα νομικά χαρακτηριστικά για να κληθεί μια σύνοδος ως «Οικουμενική».

*Πρώτον μεν ιδίωμα όλων των Οικουμενικών είναι, το να συναθροίζωνται δια προσταγών, ουχί του Πάπα, ή του δείνος Πατριάρχου, αλλά **δια προσταγών Βασιλικών**... Δεύτερον, το να γίνεται ζήτησις περί πίστεως, και ακολούθως να εκτίθεται απόφασις και **όρος δογματικός** εις κάθε μίαν από τας Οικουμενικάς... Τρίτον, το να ήναι πάντα τα εκτιθέμενα παρ' αυτών δόγματα και οι Κανόνες, ορθόδοξα, ευσεβή και σύμφωνα ταις θείαις Γραφαίς, ή ταις προλαβούσαις Οικουμενικαίς συνόδοις... Τέταρτον δε και τελευταίον, το να συμφωνήσουν και να αποδεχθούν τα παρά των Οικουμενικών συνόδων διορισθέντα και κανονισθέντα άπαντες οι ορθόδοξοι Πατριάρχαι.*

(Πηδάλιο, σ. 104)

Από εκκλησιολογικής πλευράς ...

Τα θεολογικά χαρακτηριστικά είναι ότι έχει παντοτινή ισχύ, είναι αλάθητη, αναμάρτητη, και θεόπνευστη, είναι υπεράνω πατριαρχών, με τις αποφάσεις της (τους όρους), θέτει τέρμα στις αντιλογίες.

(ο. π. σελ. 105)

Μάλιστα, όσα αποφασίζει/ερμηνεύει η Οικουμενική για τις Γραφές, είναι ανώτερα από τις ίδιες.

*Είπα ότι ο έσχατος κριτής εν τη Εκκλησία δεν ήναι η αγία Γραφή, ως λέγουσι τούτο οι Λουθηροκαλβινισταί, αλλ' Οικουμενική σύνοδος, καθ' ότι **εις πολλά μέρη ασαφώς λαλούσα η θεία Γραφή**, και έκαστος των αιρετικών προς την ειδική του αίρεσιν στρεβλών το ασαφές νόημα των Γραφών, **εξ ανάγκης χρειάζεται ερμηνεία δια να εξηγήση το αληθές αυτής νόημα, ος τις δεν είναι άλλος, παρά η Οικουμενική σύνοδος.***

(ο. π. σ. 105)

Τώρα, ενώ η Γραφή εξακολουθεί να έχει ασαφή μέρη, έχει όμως μια θεόπνευστη και αλάθητη ερμηνεία, αυτήν των ... νικητών. Κατόπιν των παραπάνω δεν αντηχεί καθόλου παράλογα ότι...

*ουδείς δύναται να εναντιωθεί εις τας Οικουμενικάς συνόδους, μένων ευσεβής και ορθόδοξος, αλλ' απλώς και αδιορίστως **ο καθείς χρεωστέι να πείθεται εις αυτάς**. Ο γαρ αντιφερόμενος εις αυτάς και αντιπίπτων, εις αυτό αντιφέρεται, και αντιπίπτει το Πνεύμα το Άγιον, το λαλούν δια των Οικουμενικών συνόδων, και αιρετικός και αναθεματισμένος γίνεται...*

(ο. π. σελ. 106)

Ας δούμε ορισμένα στοιχεία για το ρόλο του αυτοκράτορα στην Α΄ Οικουμενική Σύνοδο...

Ο καθηγητής Στ. Παπαδόπουλος αναφέρει στην πατρολογία του:

*Ο αυτοκράτορας και γενικά η κρατική εξουσία δεν δίσταζε να κάνει αισθητή την παρουσία της και απαραίτητη ενίοτε **την αποδοχή της θελήσεώς της ως αντάλλαγμα της προσφερόμενης προστασίας.***

(τ. Β΄, σ. 31)

Στην επόμενη σελίδα, τα εξής:

*Ο πρώτος χριστιανός αυτοκράτορας Κωνσταντίνος βοήθησε αποτελεσματικά την Εκκλησία το 324 και 325 (σύνοδος Νικαίας) να διατυπώσει και **να επιβάλει** την Ορθόδοξη πίστη της κατά του Αρειανισμού.*

(ο. π. σ. 32)

Δηλαδή, η «νίκη» των Ορθοδόξων ήταν προϊόν ενός «πάρε-δώσε» μεταξύ των δύο εξουσιών.

Ο καθηγητής και αρχιμανδρίτης Β. Στεφανίδης, αναφέρει:

*Εκ του αυτοκράτορος εξηρτάτο η εκλογή των επισκόπων και μάλιστα των Πατριαρχών, η ίδρυσις και συγχώνευσις επισκοπών και αρχιεπισκοπών και η ανύψωσις αυτών εις μητροπόλεις, η ανακήρυξις αυτοκέφαλων Εκκλησιών. Εις τον αυτοκράτορα εγίνοντο εκ των εκκλησιαστικών δικαστηρίων εφέσεις. **Ο αυτοκράτορ συνεκάλει τας οικουμενικάς συνόδους, διηύθυνεν αυτάς προσωπικώς ή δια αντιπροσώπων, τας συνοδικάς αποφάσεις καθίστα νόμους του Κράτους και εκ των αντιμαχομένων δογματικών διδασκαλιών αυτός ενίοτε ώριζε τις θα επεκράτει.***

(Εκκλησιαστική ιστορία, σ. 149)

Είναι τόσο ξεκάθαρος στα γραφόμενά του, που ο οποιοσδήποτε σχολιασμός καθίσταται περιττός.

Ας δούμε τι γράφει ο βυζαντινολόγος G. Ostrogorsky:

*Κατά την πρώτη Βυζαντινή εποχή **ο αυτοκράτορας ελέγχει σχεδόν απεριόριστα την εκκλησιαστική ζωή** και, σύμφωνα με τις ρωμαϊκές αρχές, καθορίζει τη θρησκεία των υπηκόων του ως υπόθεση δημοσίου δικαίου. Κατά τους μέσους όμως χρόνους η Εκκλησία επιβάλλεται αναγκαστικά και στο Βυζάντιο ως δυναμικός παράγοντας, που θέτει ισχυρούς φραγμούς στην αυτοκρατορική εξουσία. Τούτο φαίνεται από τις συγκρούσεις ανάμεσα στην κοσμική εξουσία και την πνευματική εξουσία, που δεν λείπουν ούτε στο Βυζάντιο και από τις οποίες δεν βγαίνει πάντοτε νικητής ο αυτοκράτορας. Ωστόσο το*

Βυζάντιο δεν το χαρακτηρίζει η διαμάχη μεταξύ του *imperium* και του *sacerdotium*, **αλλά ο στενός και βαθύς σύνδεσμος μεταξύ κράτους και εκκλησίας**, δηλαδή η ουσιαστική αλληλεξάρτηση του ορθόδοξου κράτους και της ορθόδοξης Εκκλησίας μέσα σε ένα ενιαίο κρατικό-εκκλησιαστικό οργανισμό. (Ιστορία Βυζαντινού Κράτους τ. Α΄, σ. 88)

Αλλού αναφέρει:

Η πιο σαφής έκφραση του εκχριστιανισμού του ρωμαϊκού κράτους στην εποχή του Μ. Κωνσταντίνου με σοβαρότατες επιπτώσεις για το μέλλον του, ήταν η σύγκληση της οικουμενικής συνόδου της Νικαίας (325), της πρώτης από τις οικουμενικές συνόδους που έθεσαν τα θεμέλια της δογματικής διδασκαλίας και των κανόνων της χριστιανικής Εκκλησίας. Ο αυτοκράτορας όχι μόνο συγκάλεσε τη σύνοδο και προήδρευσε στις συνεδρίες της αλλά και **επηρέασε ουσιαστικά τις αποφάσεις της**. Αν και δεν ήταν τότε τυπικά μέλος της Εκκλησίας (το βάπτισμα το δέχτηκε, όπως είναι γνωστό, στην επιθανάτια κλίνη), ωστόσο ήταν ο πραγματικός αρχηγός της, δίνοντας έτσι και στο σημείο αυτό **το πρότυπο** για τους διαδόχους του στο θρόνο του Βυζαντίου.

(ο. π. σ. 106)

Στην επόμενη σελίδα, αναφέρει:

Η συνεργασία κράτους και Εκκλησίας, που θεμελίωσε ο Κωνσταντίνος, απέφερε μεγάλα οφέλη και στις δύο πλευρές, δημιούργησε όμως και εντελώς νέα προβλήματα. Η χριστιανική θρησκεία εξασφάλισε ισχυρή πνευματική ενότητα στο Βυζαντινό κράτος όπως και ισχυρό ηθικό έρεισμα στην αυτοκρατορική απολυταρχία. Η Εκκλησία αποκόμισε πλούσια υλική ενίσχυση από το κράτος, υποστηρίχθηκε απ' αυτό στην ιεραποστολική της δράση και στον αγώνα της εναντίον των εχθρών της, κατέληξε όμως έτσι **κάτω από την κηδεμονία του**. Από την άλλη πλευρά το κράτος, που συνέδεσε τις τύχες του με την Εκκλησία, συμπαραστάθηκε στις ατέρμονες διαμάχες των εκκλησιαστικών παρατάξεων. Οι δογματικές έριδες έπαψαν πια να είναι εσωτερική υπόθεση της Εκκλησίας μόνο. Συνδυάστηκαν **με πολιτικές σκοπιμότητες** και έτσι επηρέασαν όχι μόνο την εκκλησιαστική αλλά και την πολιτική ζωή της αυτοκρατορίας.

(ο. π. σ. 107)

Όσον αφορά την ίδια την Α΄ Οικουμενική Σύνοδο, αυτό που έχουμε σήμερα είναι μόνο τους είκοσι κανόνες της. Δηλαδή αποφάσεις. Δεν έχουμε τα πρακτικά της, δηλαδή την περιγραφή του πως διεξήχθη και του τι συζητήθηκε σε αυτήν.

Γράφει ο Β. Στεφανίδης:

*Εκτός ορισμένων εγγράφων, **πρακτικά της πρώτης οικουμενικής συνόδου δεν υπάρχουν**. Είναι αληθές, ότι εις άλλας μικροτέρας συνόδους, αρχαιότερας ή ολίγον μεταγενεστέρας, εκρατήθησαν πρακτικά, ούτω δε καθίσταται πιθανόν, ότι κατά την μεγάλην εκείνην σύνοδον, εν τη οποία παρέστη ο αυτοκράτορ, επίσης ελήφθησαν τοιαύτα και ότι βραδύτερον τυχαίως απωλέσθησαν, ή σκοπίμως κατεστράφησαν. Αλλά τα εν τη συνόδω εκείνη θεσπισθέντα ήσαν επί έτη αντικείμενον συζητήσεων και ερίδων, η δε χρησιμοποίησις των πρακτικών αυτής θα ήτο χρήσιμος εις τους υπερασπιστάς ή τους πολεμίους αυτών. Εν τούτοις καθ' όλον το διάστημα τούτο όχι μόνον ουδεμία χρησιμοποίησις των πρακτικών έγινε, αλλά και ουδεμία μνεία της υπάρξεως αυτών. Δια τούτο πιθανώτερον φαίνεται, ότι **κατά την πρώτην οικουμενικήν σύνοδον δεν εκρατήθησαν πρακτικά**. Αόριστοι μεταγενέστεραι πληροφορία περί υπάρξεως πρακτικών αυτής είναι υποθετικά και φανταστικά.*

(Εκκλ. Ιστορία, σ. 181)

Δεν γνωρίζουμε όμως ούτε με βεβαιότητα τον αριθμό των μελών της. Σύμφωνα με τις διασωθείσες υπογραφές, οι επίσκοποι ήταν 220. Σύμφωνα με τον Ευσέβιο, ήταν 250. 270 μέλη σύμφωνα με τον Ευστάθιο Αντιοχείας, ενώ ο Αθανάσιος γράφει αντιφατικά πράγματα. Στο έργο του «Περί εν Νικαία συνόδου» αναφέρει περίπου 300, και στο έργο του «Προς τους εν Αφρική επισκόπους» 318. Ο Κωνσταντίνος πάνω από 300, και ο Αμβρόσιος Μεδιολάνων επίσης 318.

Στα κρισιμότερα σημεία του Χριστιανισμού, απουσιάζουν κατά κανόνα τα πλέον ξεκάθαρα στοιχεία που θα απάλειφαν κάθε είδους δυσπιστίας. Για παράδειγμα, δεν ξέρουμε πότε γεννήθηκε ο Ιησούς (οι ευαγγελιστές δίνουν αντιφατικά στοιχεία), δεν ξέρουμε πότε πέθανε (οι ευαγγελιστές δίνουν πάλι αντιφατικά στοιχεία), αλλά ξέρουμε με βεβαιότητα ότι... αναστήθηκε. Στο προκείμενο, δεν ξέρουμε πόσοι έλαβαν μέρος, δεν έχουμε τα πρακτικά, αλλά ξέρουμε ότι είναι «αλάθητη» και «θεόπνευστη».

Το μόνο που ξέρουμε, και τούτο μετά τις τυχαίες ανακαλύψεις των επί αιώνες

καταχωνιασμένων κειμένων των «αιρετικών» που βρέθηκαν σε σπηλιές και σε ερημιές, είναι ότι αυτό που λέμε σήμερα «εκκλησία», «στύλο και εδραίωμα» της «αλήθειας» και «φορέα της θείας αποκαλύψεως», είναι ένα παχύλο ψέμα.

Όπως γράφει η καθηγήτρια θρησκευολογίας Ιλνίν Πέιτζελς...

Για σχεδόν 2000 χρόνια, η χριστιανική παράδοση έχει διαφυλάξει και τιμήσει τα ορθόδοξα κείμενα που αποκηρύττουν τους γνωστικούς, ενώ αποσιωπά- και στην ουσία, καταστρέφει- τα ίδια τα γνωστικά κείμενα. Σήμερα, για πρώτη φορά, κείμενα που ανακαλύφθηκαν στο Νάγκ Χαμαντί αποκαλύπτουν την άλλη πλευρά του νομίσματος: πως οι Γνωστικοί αποκήρυξαν τους Ορθόδοξους.

(Τα Γνωστικά ευαγγέλια)

Εντούτοις, ακόμη και τα πενήντα δύο κείμενα που ανακαλύφθηκαν στο Νάγκ Χαμαντί προσφέρουν μόνο μια ιδέα της πολυπλοκότητας του πρώιμου χριστιανικού κινήματος. Μόλις αρχίζουμε να διαπιστώνουμε ότι αυτό που αποκαλούμε χριστιανισμό- και ότι αναγνωρίζουμε ως χριστιανική παράδοσηστην πραγματικότητα αντιπροσωπεύει μόνο μία μικρή συλλογή συγκεκριμένων πηγών, επιλεγμένων ανάμεσα σε δεκάδες άλλες.

(ο. π.)

Παρόλο όμως τον θεσμό της Οικουμενικής, ιστορικά βλέπουμε ότι οι διαμάχες όχι μόνο δεν έπαυσαν, αλλά εντάθηκαν περισσότερο. Η διαφορετική άποψη δεν φοβήθηκε ούτε τα εκκλησιαστικά αναθέματα, ούτε τα αυτοκρατορικά έδικτα.

Σε επιστολή που διασώζει στην εκκλησιαστική του ιστορία ο Σωκράτης, γράφει ο αυτοκράτορας Κωνσταντίνος προς επισκόπους και λαϊκούς:

*Προς δε τούτοις και ει τι σύγγραμμα υπό Αρείου συντεταγμένον ευρίσκοιτο, **τούτο πυρί παραδίδοσθαι**· ίνα μη μόνον τα φαύλα αυτού της διδασκαλίας αφανισθείη, αλλά μη δε υπόμνημα αυτού όλως υπολείποιτο. Εκείνο μέντοι προαγορεύω, ως ει τις σύγγραμμα υπό Αρείου συνταγέν φωραθείη κρύψας, και μη ευθέως προσενεγκών πυρί καταναλώση, **τούτω θάνατος έσται η ζημία**· παραχρήμα γαρ άλλους επί τούτω, **κεφαλικήν υποστήσεται τιμωρίαν**.*

(1.9)

Παράδοση συγγραμμάτων στην φωτιά, καταστροφή ακόμα και των υπομνημάτων και ποινή θανάτου σε όποιον δεν τα παραδώσει έγκαιρα.

Επί Θεοδοσίου, η ίδια κρατική και εκκλησιαστική τρομοκρατία επικρατούσε. Γράφει ο καθηγητής πατρολογίας Π. Χρήστου για τα συγγράμματα του Νεστορίου: «Δια διατάγματος του Θεοδοσίου από το έτος 435, ορίσθη **να καούν τα συγγράμματά του συμφώνως προς την απόφασιν της τρίτης οικουμενικής συνόδου**» (Π. Χρήστου, Πατρολογία τ. 4, σ. 437).

Και το έδικοτο γράφει:

CTh 16.5.66 CJ 1.5.6-1.

*Κανείς δεν επιτρέπεται να κατέχει, διαβάζει ή αντιγράφει βιβλία που έγραψε ο Νεστόριος εναντίον της πίστης μας. Διατάζουμε **όλα τα βιβλία αυτά να βρεθούν και να καούν δημόσια.***

(Θεοδόσιος Β΄, 435).

Το 448, δεκατρία έτη μετά το προηγούμενο έδικοτο, οι απειλές επαναλαμβάνονται:

CJ1.1.3-2 *Επειδή έχουμε ακούσει πως μερικά άτομα έχουν γράψει για αμφιλεγόμενα δόγματα που δεν συμφωνούν απολύτως με την ορθόδοξη πίστη μας, διατάζουμε τα βιβλία αυτά και ειδικά του Νεστόριου, να καούν στη φωτιά και να καταστραφούν, ώστε κανείς να μην γνωρίζει περί αυτών. Όποιος συνεχίζει να έχει και να διαβάζει τέτοια γραπτά θα τιμωρείται με θάνατο. **Κανείς δεν επιτρέπεται να γνωρίζει ή να μιλάει για τέτοιες διδασκαλίες εκτός αν συμφωνούν απόλυτα με την ορθόδοξη πίστη.***

(Θεοδόσιος Β΄, 448)

Τα αυτά επιβεβαιώνει και ο Φώτιος, στο «Σύνταγμα Κανόνων».

*Τα συγγράμματα του Πορφυρίου και άλλων εναντίον των χριστιανών να καίγονται, καθώς και του Νεστορίου και **όσα δεν συμφωνούν με τις συνόδους της Νικαίας και της Εφέσου και με τον Κύριλλο Αλεξανδρείας,** από των οποίων την πίστη δεν πρέπει να παρεκκλίνουμε, ενώ όσοι έχουν τα βιβλία που είπαμε και τα διαβάζουν να τιμωρούνται με την έσχατη ποινή. [...] Όσα έγραψε ο Νεστόριος κατά της συνόδου της Εφέσου δεν επιτρέπεται να τα έχει κανείς ή να τα διαβάζει ή να αντιγράφονται, αλλά να καίγονται. Στην συζήτηση για την πίστη δεν πρέπει να αναφέρονται, ούτε πρέπει να γίνονται δεκτοί σε οιοδήποτε ιδιωτικό μέρος· όποιος παραβαίνει το νόμο υποβάλλεται σε δήμευση.*

(ΕΠΕ 11,σ. 63)

Έδικτο του 455 ορίζει για τους μονοφυσίτες:

CJ 1.5.8

ix. Δεν επιτρέπεται σε κανένα να διδάξει, γράψει, εκδώσει ή δημοσιεύσει οτιδήποτε αντιτίθεται στη σύνοδο της Χαλκηδόνας ή να κατέχει γραπτά άλλων για το ίδιο θέμα.

x. Απαγορεύεται σε όλους να κατέχουν βιβλία αυτού του είδους. Όποιος συλληφθεί να έχει τέτοια βιβλία στην κατοχή του **θα εξορίζεται**.

xii. Όλα τα βιβλία που περιέχουν το καταστροφικό δόγμα του Ευτύχιου θα καταστραφούν στη φωτιά.

(Βαλεντινιανός και Μαρκιανός, 455)

Ο δε Φώτιος θα γράψει στο «Σύνταγμα κανόνων»:

Σε κανέναν δεν επιτρέπεται να γράφει εναντίον της συνόδου της Χαλκηδόνας ή να διαβάσει ή να υπαγορεύει ή να έχει βιβλία, γιατί **εξορίζεται** για όλη του τη ζωή, κι όποιος προσέλθει για να μάθει καταβάλλει στο δημόσιο ταμείο δέκα λίτρες, κι όποιος διδάσκει τα απαγορευμένα, τιμωρείται **με την έσχατη ποινή**. Επίσης όλα τα συγγράμματα του Ευτύχους και του Απολλιναρίου να καίονται, κι αν τα παραβλέψουν αυτά οι άρχοντες ή οι υπηρέτες τους ή οι υπερασπιστές, πληρώνουν **πρόστιμο** το δημόσιο ταμείο δέκα λίτρες.

(Σύνταγμα κανόνων Μ. Φώτιου, ΕΠΕ 11,σ. 63)

Εξορία, θάνατος, πρόστιμο. Αυτά περιμένουν τους ανυπάκουους «παραβάτες».

Για τα συγγράμματα του Σεβήρου, ο ίδιος πατέρας στο ίδιο έργο αναφέρει: «Όποιοι έχουν τα συγγράμματα του Σεβήρου και δεν τα καίνε, **να τους κόβονται τα χέρια**» (ο. π. σ. 63).

Θεολογικό χάος μετά την Α΄ Οικουμενική

Γράφει ο Βασίλειος Καισαρείας:

Μόνο στην εκκλησία του Θεού, για την οποία απέθανε ο Χριστός και επί της οποίας εξέχεε πλουσίως το άγιο Πνεύμα, διεπίστωσα πολλή και υπερβολική διαφωνία στις σχέσεις των περισσοτέρων **και στις απόψεις τους περί των θείων γραφών**. Και το φρικτότερο όλων, **είδα τους ίδιους τους προεστώτες**

της Εκκλησίας να διαφέρουν τόσο πολύ μεταξύ τους ως προς τη διάθεση και τη γνώμη, να αντιτίθενται τόσο πολύ προς τις εντολές του Κυρίου μας Ιησού Χριστού, να διασπούν ανηλεώς την Εκκλησία του Θεού και να συνταράσσουν χωρίς λύπη το ποίμνιό του, ώστε τώρα προ πάντων, που ανεφάνησαν οι Ανόμοιοι, να ισχύει και για αυτούς ο λόγος· «Από εσάς τους ίδιους θα εγερθούν άνδρες, λαλούντες διεστραμμένα, για να αποσπούν τους μαθητές πίσω αυτών».

(Περί κρίματος Θεού, ΕΠΕ τ. 8, σ. 21-23)

Στο ίδιο έργο, αναφέρει:

[...] Μήπως και τώρα αυτή η τόσο μεγάλη διαφωνία και **διαμάχη μεταξύ των χριστιανών** γίνεται εξ αιτίας της περιφρονήσεως του ενός μεγάλου, αληθινού και μοναδικού βασιλέως των πάντων και Θεού; Διότι ο καθένας απομακρύνεται από τη διδασκαλία του Κυρίου μας Ιησού Χριστού, **διεκδικεί να επιβάλει συμπεράσματα και κανόνες δικούς του** κατά τρόπο αυθεντικό και θέλει μάλλον να κυβερνά αντίθετα προς τον Κύριο παρά να εξουσιάζεται από Αυτόν.
(ο. π. σ. 23-25)

Ο Γρηγόριος ο Θεολόγος αναφέρει:

Τώρα που σ' όλη σχεδόν την οικουμένη δεχτήκαμε τέτοια σωτηρία από το Θεό, έχουμε ολότελα αναξίους επισκόπους. Θα αφήσω κραυγή όχι ψεύτικη αλλά όχι κι ευχάριστη... Είναι ντροπή να πω πως είναι, όμως θα μιλήσω. Ενώ έχουμε ταχθεί να είμαστε δάσκαλοι του καλού, είμαστε εργαστήρι όλων των κακών.
(Έπη εις εαυτόν, Ποίημα ΙΒ, ΕΠΕ 10, σ. 192)

Αλλού:

[...] οι μέγιστοι ναοί της οικουμένης όλης από χρόνια πολλά είχαν και θησαύριζαν, κειμήλια κι έσοδα απ' τον κόσμο όλο, ούτ' ένα στα βιβλία λογαριασμό δε βρήκα των παλιών της Εκκλησίας πρωτοκαθέδρων, ούτε σ' όσους απ' τους ταμίες είχαν τα χρήματα... Για όλα είναι η απληστία κακή, μα είναι χειρότερη η απληστία στους πνευματικούς.
(ο. π. σ. 145)

«Ζήτω» το χρέμα δηλαδή.

Αλλού:

*Γιατί του λαού οι πρωτοστάτες κι οι διδάχοι, του Πνεύματος οι χορηγοί, που απ' τους ψηλούς τους θρόνους ξεκινά της σωτηρίας ο λόγος, που την ειρήνη πάντα σ' όλους διαλαλούνε με φωνές πλατιές στης σύναξης τη μέση, με τόσο μίσος φρένιασαν ο ένας στον άλλο, που ξεφωνίζοντας, μαζεύοντας συμμάχους, κατηγορώντας και κατηγορούμενοι, πηδώντας κι απ' τα πηδήματα έξω πέφτοντας, αρπάζοντας όποιον καθείς προφτάσει, από μανία φιλαρχίας και μονοκρατορίας, **κομμάτιασαν πια ολόκληρη την οικουμένη...** Μα αυτούς σα χώρισαν δεν τους ενώνει τίποτα, όχι η ευσέβεια, μόνο η μάχη για τους θρόνους. (ο. π σ. 149)*

Ο Σωκράτης ο Σχολαστικός μας περιγράφει την κατάσταση των εκκλησιών μετά την Α΄ Οικουμενική.

*Εν δε Κωνσταντινουπόλει Ευδόξιος μεν των εκκλησιών εκράτει, την Αρείου δόξαν διδάσκων· οι δε του «ομοουσίου» φρονήματος εν μικρώ οικίσκω τας συναγωγάς εποιούντο ένδον της πόλεως. Της δε Μακεδονιανής θρησκείας έτι κατά τας πόλεις εκράτουν των ευκτηρίων οίκων οι εν Σελευκεία διακριθέντες τοις περί Ακάκιον. **Εν τοιαύτη μεν δη καταστάσει τα των εκκλησιών ην.** (Εκκλ. Ιστορία Σωκράτους,4,1)*

Όχι μόνο δεν έσβησε η αρειανική δοξασία, αλλά εισχώρησε στο πατριαρχείο Κωνσταντινουπόλεως. Το δόγμα του «ομοουσίου» της Α΄ Οικουμενικής είχε λιγοστούς οπαδούς, που ίσα ίσα μαζεύονταν σε ένα μικρό σπίτι της πόλης. Αλλά και η δοξασία του Μακεδόνιου είχε πολυάριθμους οπαδούς, που κρατούσαν τους ευκτήριους οίκους στην Σελεύκεια.

Η ομόνοια δεν ήρθε ποτέ στους εκκλησιαστικούς κύκλους, εφόσον επί εποχής βασιλείας Ιουλιανού (361- 363), τριάντα έξι χρόνια μετά την σύνοδο της Νικαίας, συνεχίζονταν οι αρειανικές έριδες.

*[...] ούτοι συν τοις άλλοις ομόφροσι κατά ταυτόν γενόμενοι χρήναι τας εκκλησίας έλεγον εις μιαν συναγαγείν συμφωνίαν. Ου γαρ μόνον αυτάς οι ταναυτία φρονούντες επολιόρκουν, αλλά και **αυταί προς εαυτάς εστασίαζον.** Και γαρ εν Αντιοχεια διχή το υγιαίνον σώμα της εκκλησίας **διήρητο.***

(Εκκλ. Ιστορία Θεοδώρητου Κύρου, 3,180)

Ο Θεοδώρητος Κύρου αναφέρει τις ενδοεκκλησιαστικές κόντρες. Αξιοσημείωτο είναι ότι αυτά συμβαίνουν μετά την συνοδική καταδίκη της διδασκαλίας του Άρειου, από ιερείς που συνεχίζουν να ασπάζονται τις διδασκαλίες του. «Ο μὲν οὖν πανεύφημος βασιλεύς (εννοεί τον Κωνσταντίνο) τὰς αποστολικὰς φροντίδας ἐν τῇ ψυχῇ περιέφευρεν, οἱ δὲ τῆς ἱερωσύνης ἠξιώμενοι οὐ μόνον οἰκοδομεῖν οὐκ ἐβούλοντο, ἀλλὰ καὶ αὐτὰ τὰ τῆς ἐκκλησίας ἀνορύττειν ἐπεχείρουν θεμέλια» (1,80).

Οι δε οπαδοί του Μακεδόνιου (δεν δέχονταν το τριαδικό δόγμα) πλεόναζαν στην περιοχή του Ελλήσποντου, κατά τον Σωκράτη τον Σχολιαστικό.

Αλλά και οι διδασκαλίες του Νεστορίου επέφεραν διαιρέσεις στην Εκκλησία. «Διό τῆς περὶ τούτου ζητήσεως παρ' ἄλλοις ἄλλως ἐκδεχθείσης, διαίρεσις ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ ἐγένετο· καὶ ὡσπερ ἐν νυχτομαχίᾳ καθεστῶτες νυν μὲν ταῦτα ἔλεγον, νυν δὲ τὰ ἕτερα...» (Εκκλ. Ιστορία Σωκράτη, 7,32).

Γιατί δεν υποτάχθηκαν στις ερμηνείες των συνόδων; Επειδή οι αποφάσεις τους δεν συμφωνούσαν με τις Γραφές και τα συμφέροντά τους.

Κατασκευή κειμένων στο όνομα επιφανών εκκλησιαστικών ανδρών

Στο ζήτημα της παραχάραξης εντάσσεται και το φαινόμενο κατασκευής κειμένων στο όνομα επιφανών εκκλησιαστικών ανδρών, προκειμένου κάποιοι να εξαπατήσουν και να περάσουν τις απόψεις τους. Με αυτόν τον τρόπο προσπάθησαν να προσδώσουν κύρος και αποδοχή. Η πιστοποίηση προκύπτει από την επιστημονική έρευνα. Τα βιβλία πατρολογίας, αφού κάνουν αναφορά στο βίο του εκάστοτε πατρός και εκκλησιαστικού συγγραφέα, στην συνέχεια αναφέρονται στα σωζόμενα γραπτά του τα οποία ταξινομούνται σε γνήσια, σε αμφιβαλλόμενα, και σε νόθα. Μια αιτία για την ύπαρξη νόθων κειμένων είναι και το θέμα της σκόπιμης πλαστογράφησης.

Για παράδειγμα, γράφει ο θεολόγος Π. Χρήστου για τα νόθα κείμενα που αποδίδονται στον Ιουστίνο...

Η μεγάλη τιμή που η αρχαία εκκλησία απέδωσε στον Ιουστίνο έγινε αφορμή για το εξής φαινόμενο: Διάφοροι συγγραφείς της αρχαίας εκκλησίας επιχείρησαν και πέτυχαν να διαδώσουν τις αντιλήψεις τους, στεγάζοντας τα έργα τους κάτω από το γνωστότατο και σεβαστό όνομα του Ιουστίνου. [...] πολλά νόθα

έργα έχουν τίτλους λίγο πολύ όμοιους ή σχετικούς με τίτλους απολεσθέντων έργων του Ιουστίνου, πράγμα που αποδεικνύει **τη σκόπιμη** πλαστογράφηση.

Αναφορικά με την πλαστογράφηση προς εξαπάτηση εθνικών, αναφέρω ενδεικτικά τα παραδείγματα της πλαστογραφημένης αλληλογραφίας «Παύλου και Σενέκα» και των πλαστογραφημένων Σιβυλλικών χρησμών. Για την πλαστογράφηση με σκοπό την εξαπάτηση των Ιουδαίων αρκεί να αναφέρω ενδεικτικά το «Βίοι προφητών» και το «Αποκάλυψη Έσδρα». Εννοείται ότι σε αυτά «αποδεικνύεται» τόσο στους εθνικούς όσο και στους Ιουδαίους, ότι στα ίδια τους τα γραπτά προφητεύονταν δήθεν η χριστιανική εκκλησία! Όποιος αναγνώστης επιθυμεί, μπορεί να δει περισσότερες λεπτομέρειες στο άρθρο «Ευσεβείς πλαστογραφίες».

Ο κανόνας 19 της Πενθέκτης Οικουμενικής το 691

Κρίθηκε σκόπιμο να γίνει αναφορά στον κανόνα 19 της Πενθέκτης Οικουμενικής, διότι εκεί συνοψίζεται το θέμα με το οποίο ασχολούμαστε.

Ας δούμε τι λέει και ας κάνουμε έναν σύντομο σχολιασμό...

Ότι δει τους των εκκλησιών προεστώτας, εν πάση μεν ημέρα, εξαιρέτως δε εν ταις Κυριακαίς, πάντα τον κλήρον και τον λαόν εκδιδάσκειν τους της ευσεβείας λόγους, εκ της θείας γραφής αναλεγομένους τα της αληθείας νοήματα τε, και κρίματα, και μη παρεκβαίνοντας τους ήδη τεθέντας όρους, την εκ των θεοφόρων Πατέρων παράδοσιν. Αλλά και ει γραφικός ανακινηθείη λόγος, μη άλλως τούτον ερμηνευέτωσαν, η ως αν οι της εκκλησίας φωστήρες, και διδάσκαλοι, δια των οικείων συγγραμμάτων παρέθεντο· και μάλλον εν τούτοις ευδοκιμείτωσαν, ή λόγους οικείους συντάττοντες· ίνα μη, εστίν ότε, προς τούτο απόρως έχοντες, αποπίπτειεν του προσήκοντος. Δια γαρ της των προειρημένων Πατέρων διδασκαλίας, οι λαοί εν γνώσει γινόμενοι των τε σπουδαίων και αιρετών, και των ασυμφόρων και αποβλήτων, τον βίον μεταρρυθμίζουσι προς το βέλτιον, και τω της αγνοίας ουχ αλίσκονται πάθει, αλλά προσέχοντες τη διδασκαλία, εαυτούς προς το μη κακώς παθείν παραθήγουσι, και φόβω των επηρημένων τιμωριών την σωτηρίαν εαυτοίς εξεργάζονται.

Ο κανόνας αυτός απευθύνεται προς τους «προεστώτες», δηλαδή προς εκείνους που έχουν τον πρώτο λόγο στις εκκλησίες. Η οδηγία είναι ότι εξαιρέτως τις Κυριακές πρέπει να διδάσκουν τις Γραφές τόσο στον υπόλοιπο κλήρο όσο και στο λαό, χωρίς να ξεφεύγουν από τους όρους (τις συνοδικές αποφάσεις) που ήδη έχουν

τεθεί. Η σύνοδος λαμβάνει χώρα το 692 κ.ε., συνεπώς οι όροι συμπεριλαμβάνουν τις αποφάσεις όλων των προηγούμενων Οικουμενικών και μη.

Με αυτόν τον τρόπο κλειδώνει επισήμως το ζήτημα της ερμηνείας. Τα προαναφερόμενα οδηγούν στο συμπέρασμα ότι η τακτική της Εκκλησίας επικεντρώνεται στην ερμηνευτική απολογητική. Η άμυνά της επικεντρώνεται στην θεολογική ερμηνεία των Γραφών και όχι στο τι πραγματικά λένε. Το ίδιο πνεύμα μπορείτε να διακρίνετε στους χριστιανικούς απολογητικούς ιστοτόπους (όπου το μαύρο το κάνουν άσπρο και τανάπαλιν), σε ομιλίες θεολόγων, καθώς και σε διαδικτυακές συζητήσεις με χριστιανούς. Για αυτούς, πάντα τα δύσκολα και άβολα χωρία εννοούν κάτι άλλο, πέρα από αυτό που λένε τόσο καθαρά.

Ο Νικόδημος σχολιάζει στον 19ο κανόνα: *«Οι τοιούτοι όμως να μη διδάσκουσιν από εδικά των λόγια και νοήματα, αλλά από τα της Θείας Γραφής, χωρίς να εβγαίνουν έξω από τους επικυρωθέντας συνοδικώς όρους και δόγματα πίστεως».*

Πατερικά δείγματα ερμηνευτικής διαστρέβλωσης

Στην χριστιανική θεολογία (που βασίζεται στα δόγματα της πίστεως) υπάρχουν θεμελιώδεις διδασκαλίες που οδηγούν σε σκόπιμη διαστρέβλωση συγκεκριμένων βιβλικών περικοπών.

Μια τέτοια διδασκαλία, είναι η διδασκαλία περί του προπατορικού αμαρτήματος. Αποτελεί πυλώνα και εκεί βασίζονται πολλές επιμέρους διδασκαλίες της πατερικής νηπτικής παράδοσης, καθώς και ο Ορθόδοξος λόγος περί της φύσεως της αμαρτίας και της σωτηρίας.

Ας δούμε τι γράφει ο Ι. Ρωμανίδης.

*Η ιδέα περί ηθικής τελειώσεως **δεν** εμφανίζεται σαφώς εις την διήγησιν της Γενέσεως περί δημιουργίας και πτώσεως. Υποστηρίζεται ότι η πτώσις φέρει μάλλον μορφήν δικανικήν. Ο Θεός με άλλας θετικές εντολάς δίδει εις τους πρωτόπλαστους και μίαν απαγορευτικήν εντολήν, της οποίας η παραβίασις θα επέφερεν τας ταλαιπωρίας και τον θάνατον. Η άποψις αύτη περί προπατορικού αμαρτήματος, μακράν βεβαίως της γνωστής μεταγενεστέρας φιλοσοφικής επεξεργασίας του Αυγουστίνου, διετηρήθη άνευ σημαντικής τινός αλλαγής υπό του μεταγενεστέρου Ιουδαϊσμού. Αμαρτία εθεωρείτο υπό των Εβραίων πάσα εκούσια ή ακούσιος παράβασις της θείας βουλήσεως.*

(Προπατορικό αμάρτημα, Ι. Ρωμανίδης, σ. 118)

Η διήγηση της Γενέσεως δεν εμφανίζει με σαφήνεια την ιδέα περί ηθικής τελειώσεως. Συνεπώς, το σημείο αυτό χρήζει ερμηνείας. Το δεύτερο που κρατάμε είναι ότι η άποψη περί της δικανικής μορφής της πτώσεως ήταν και είναι άποψη του Ιουδαϊσμού. Στο σημείο αυτό να πούμε ότι η Ορθόδοξη χριστιανική θεολογία δεν ερμηνεύει την πτώση με αυτήν την οπτική. Ρωτάμε όμως: είναι δυνατόν οι Ιουδαίοι να μην ξέρουν τις Γραφές τους και να τις ξέρουν οι χριστιανοί που τις καπηλεύτηκαν;

Γράφει παρακάτω:

*Οι πατέρες και συγγραφείς της υπό εξέτασιν περιόδου πραγματεύονται το θέμα περί πτώσεως υπό τας συνήθεις της βιβλικής παραδόσεως μορφάς, επί πλέον όμως **προσθέτουν** ορισμένα δια τον χριστιανισμόν ουσιαστικά στοιχεία, ειλημμένα εκ της ανθρωπίνου προορισμού διδασκαλίας του Χριστού.*

(ο. π. σ. 120)

Συνεπώς οι πατέρες προσθέτουν στο θέμα πράγματα που είναι ξένα τόσο ως προς τις ίδιες τις Γραφές, όσο και ως προς την Ιουδαϊκή ερμηνευτική παράδοση. Η προβαλλόμενη δικαιολογία είναι ότι αυτά που προσθέτουν οι χριστιανοί συγγραφείς είναι παρμένα από την σχετική διδασκαλία του Χριστού. Και τη διδασκαλία του Χριστού, ποιος την κατέγραψε (ή καλύτερα) ποιος την επεξεργάστηκε; Η Εκκλησία!

Ας δούμε τι αναφέρει ο Φλορόφσκι σχετικά με το θέμα των προφητειών, εξίσου κομβικό...

*Το μυστήριο της Π. Διαθήκης ήταν ο Χριστός· όχι μόνο με την έννοια που ο Μωυσής ή οι προφήτες μίλησαν γι' Αυτόν, αλλά επειδή η όλη πορεία της ιερής ιστορίας ήταν θεϊκά προσανατολισμένη σε αυτόν. Και με την έννοια αυτή ο Χριστός υπήρξε η πλήρωση των προφητειών. Για το λόγο αυτόν ακριβώς, **μόνο στο φως του Χριστού είναι δυνατό να κατανοηθεί σωστά η Π. Διαθήκη** και τα μυστήριά της να αποκαλυφθούν με την έλευση Εκείνου, "του ερχόμενου". **Το αληθινό νόημα των προφητειών διακρίνεται με καθαρότητα μόνο όταν τις κοιτάξουμε απ' το τέλος προς την αρχή, στην απόλυτη πλήρωσή των.***

(Θέματα Ορθοδόξου θεολογίας, σ. 56)

Και έτσι, με τη δικαιολογία του Χριστού, πάντα προσαρμόζεται η Γραφή στην ήδη υπάρχουσα ερμηνεία. Λίγο παρακάτω, ο Φλορόφσκι δικαιολογεί την καπήλευση των Γραφών από τους χριστιανούς.

Η παλαιά οικονομία συμπληρώθηκε στη νέα, η διαθήκη ανανεώθηκε, και ο παλαιός Ισραήλ απορρίφθηκε ένεκα της απιστίας του: επειδή δηλαδή ελησμόνησε την ημέρα του Κυρίου. Η μόνη αληθινή συνέχεια της Π. Διαθήκης πραγματώθηκε μέσα στην Εκκλησία του Χριστού. [...] Η Εκκλησία είναι Ισραήλ κατά Πνεύμα. Με αυτήν την έννοια ήδη ο άγιος Ιουστίνος απέρριψε έντονα την ιδέα ότι η Π. Διαθήκη ήταν συνδετικός κρίκος μεταξύ Εκκλησίας και συναγωγής. Για τον άγιο Ιουστίνo η πραγματικότητα ήταν τελείως αντίθετη. Όλες οι Ιουδαϊκές απαιτήσεις έπρεπε να απορριφθούν: η Π. Διαθήκη δεν ανήκει πια στους Ιουδαίους αφού δεν πίστεψαν στον Ιησού Χριστό. Τώρα πια η Π. Διαθήκη ανήκει μόνο στην Εκκλησία.

(ο. π. σ. 58).

Οι Ιουδαίοι όμως δεν πίστεψαν στον Χριστό όχι από πείσμα, αλλά επειδή ο Ιησούς δεν εκπλήρωσε καμία προφητεία. Επί τούτου, δίδονται περισσότερες πληροφορίες στο άρθρο «Εξετάζοντας τις προφητείες για τον Ιησού».

Η συλλογή των δήθεν αρεοπαγιτικών συγγραμμάτων, επιχειρεί να ωραιοποιήσει τις Γραφές μέσω στρεβλής ερμηνείας. Αυτή η πλαστογραφημένη συλλογή κειμένων εμφανίστηκε για πρώτη φορά από την μεριά των μονοφυσιτών σε μια διένεξη με τους ορθόδοξους το 533 στην Κωνσταντινούπολη, με τον Σεβήρο Αντιοχείας. Υποτίθεται ότι ανάγονται στα χρόνια των αποστόλων. Ωστόσο, κανείς ως τότε δεν είχε γνώση της ύπαρξής τους, ενώ η ορολογία είναι έντονα νεοπλατωνική. Η δε θεολογία που αναδύεται, δεν θα μπορούσε να είναι η φτωχή θεολογία του πρώτου αιώνας. Ο συγγραφέας υπογράφει ως «Διονύσιος Αρεοπαγίτης», ενώ υποτίθεται ότι γνωρίζει πολλά καινοδιαθηκικά πρόσωπα. Οι Ορθόδοξοι αναγνώρισαν τη σπουδαία θεολογική τους αξία, τα επεξεργάστηκαν με σκοπό να αφαιρεθούν τα άβολα σημεία, και τέλος τα ιδιοποιήθηκαν.

Όπως γράφει στην εισαγωγή των «αρεοπαγιτικών συγγραμμάτων» ο καθηγητής πατρολογίας Π. Χρήστου, «Ο Μάξιμος προέβηκε σε ευρύτερη επεξεργασία· στην ανασύνθεση της διδασκαλίας του Διονυσίου και την απαλλαγή της από ορισμένα άβολα για τη χριστιανική πίστη στοιχεία που ενήργησε, χωρίς να πειράξει καθόλου τα κείμενα, στο περίφημο έργο του Περί Αποριών και στα Σχόλια» (ΕΠΕ τ.

3,σ. 13 Χρήστου).

Οι Γραφές κρύβουν μια βαθύτερη σοφία, την οποία δεν κατανοούν οι πολλοί επειδή μένουν στα αισθητά σύμβολα. Εδώ λοιπόν μπαίνει το ζήτημα της πνευματικής ερμηνείας. Όμως, κατά πόσο αυτό μπορεί να ισχύει στην πραγματικότητα, εφόσον υποτίθεται ότι όσα ιστορούνται στην Βίβλο είναι γεγονότα; Ακόμα και αν προσπαθούσε να ωραιοποιήσει κανείς τα πράγματα, πως θα μπορούσε να ξεφύγει από το ιστορικό κομμάτι; Για παράδειγμα, πως θα μπορούσε να εξωραϊστεί η συνηθισμένη εικόνα του Γιαχβέ που οργίζεται, που εξαπατά, που ζηλεύει, που διατάζει γενοκτονίες και βρεφοκτονίες, ή που ευφραίνεται με την μυρωδιά της τσίκνας του θυσιαζόμενου ζώου;

Διότι όταν οι πατέρες της απόρρητης σοφίας φανερώνουν τη θεία, τη μυστική, την απρόσιτη στους βέβηλους αλήθεια με απόκρυφα και τολμηρά αινίγματα, αποτυπώνουν στις ατελείς ψυχές ένα φοβερό παραλογισμό. Γι' αυτό κι εμείς οι πολλοί απιστούμε στην αποκάλυψη των θείων μυστηρίων, διότι τα βλέπουμε μόνο δια μέσου των αισθητών συμβόλων που είναι συνημμένα με αυτά.

(Αρεοπαγίτικα συγγράμματα, επιστολή 9, ΕΠΕ 3, σ. 539)

Πιο συγκεκριμένα:

Διότι με πόσο απίστευτη και πλασματική τερατεία δεν είναι γεμάτα τα εξωτερικά σημεία αυτής της ιεροπλαστίας; Για παράδειγμα, αυτή η βιβλική ιεροπλαστία κατά μεν την υπερούσια θεογονία παρουσιάζει την κοιλιά του θεού να γεννά σωματικώς τον θεό και αναγράφει τον λόγο να εκφέρεται στον αέρα από ανδρική καρδιά και πνεύμα να εκπνέει από το στόμα. Μας εξυμνεί σωματοπρεπώς τους θεογονικούς κόλπους να εναγκαλίζονται τον Υιό του Θεού. [...] Τι θα μπορούσε κανείς να πει για τις οργές, τις λύπες, τους παντοειδείς όρκους, τις μετάνοιες, τις κατάρες, τους θυμούς, τα πολυειδή και λοξά σοφίσματα για τη ματαίωση των υποσχέσεών του; Τι θα μπορούσε να πει κανείς για τη τιτανομαχία του βιβλίου της Γενέσεως κατά την οποία λέγεται ότι ο Θεός επιβουλεύεται τους δυνατούς εκείνους άνδρες από φόβο, αν και την οικοδομή εκείνη την κατασκεύασαν όχι για να αδικήσουν άλλους, αλλά για τη δική τους σωτηρία, και για το συμβούλιο εκείνο στους ουραμούς που συγκροτήθηκε για παραπλάνηση κι εξαπάτηση του Αχαάβ; Τι θα μπορούσε να πει κανείς για τα αισθησιακά και πορνικά εκείνα πάθη του Άσματος των Ασμάτων και για όλα τα άλλα ιερά σύμβολα, που η παράτολμη θεοεικονογραφία

*προβάλλει πολυειδώς ως φανερώματα των απόκρυφων...;
(ο. π. σ. 539-541)*

Ακριβώς επειδή όλα αυτά είναι άβολα, για αυτό πρέπει να επιστρατευθεί η μυστική θεολογία. Να τι γράφει παρακάτω:

*Κατά τα άλλα πρέπει να καταλάβουμε και τούτο, ότι η θεολογία είναι διττή· από το ένα μέρος απόρρητη και μυστική, από το άλλο φανερή και γνώριμη· από το ένα μέρος συμβολική και τελεστική, από το άλλο φιλοσοφική και αποδεικτική.
(ο. π. σ. 543)*

Είναι αυτό που έχει τονιστεί από την αρχή. Ότι η θεολογία είναι στην ουσία της μια παραποίηση των Γραφών.

Ας δούμε τι γράφει και ένας άλλος μεγάλος θεολόγος της Εκκλησίας, ο Μάξιμος ο Ομολογητής...

Ο Χριστός είναι βασιλιάς της φιλοσοφίας(!) λόγω της επιγραφής Ι.Ν.Β.Ι(!).

*Η κατηγορία του Σωτήρα που είχαν γράψει στην επιγραφή, έδειξε ξεκάθαρα ότι αυτός που σταυρώθηκε ήταν βασιλιάς και Κύριος της πρακτικής και φυσικής και θεολογικής φιλοσοφίας. Γιατί λένε ότι η αιτία ήταν γραμμένη ρωμαϊκά, ελληνικά και εβραϊκά.
(Μάξιμος, κεφ. Θεολογικά, Β΄ εκατοντάδα, ΕΠΕ 14, σ. 563)*

Δηλαδή, αυτά αντιπροσωπεύουν την ρωμαϊκή παράδοση (που ήταν πρακτική), την ελληνική (που ήταν φιλοσοφική), και την ιουδαϊκή (που ήταν θεολογική).

Σε άλλο σημείο αναφέρεται:

*Η χάρη της Νέας Διαθήκης είναι κρυμμένη μυστικά στο γράμμα της Παλαιάς· γι' αυτό λέει ο απόστολος ότι ο νόμος είναι πνευματικός. [...] Όλη η Αγία Γραφή λέμε ότι διακρίνεται σε σάρκα και πνεύμα σαν να είναι πνευματικός άνθρωπος. Αυτός λοιπόν που θα πει ότι τα λόγια της Γραφής είναι σάρκα και το νόημά της πνεύμα, δηλαδή ψυχή, δεν θα αστοχήσει στην αλήθεια.
(ο. π. Α΄ εκατοντάδα, σ. 495)*

Σάρκα και πνεύμα, είναι η κατά γράμμα και η συμβολική/ μυστική ερμηνεία αντίστοιχα.

Ο ίδιος λέει αλλού:

*Μας λέγει ο θείος απόστολος· «όσο ο εξωτερικός άνθρωπος φθείρεται, τόσο ο εσωτερικός ξαναγίνεται νέος μέρα τη μέρα». Το ίδιο να σκεφτόμαστε και να λέμε και για την Αγία Γραφή, εκλαμβάνοντάς την σαν άνθρωπο. **Όσο δηλαδή υποχωρεί το γράμμα της, τόσο υπερισχύει το πνεύμα της.***

(Μυσταγωγία, ο. π. σ. 89)

Μέσω της νέας χριστιανικής ερμηνείας, οι Γραφές καθίστανται πνευματικό κτήμα της Εκκλησίας.

*Ούτε θα υπάρξει ποτέ άλλος Θεός, ω Τρύφων, ούτε υπήρχε από του αιώνος, είπα εγώ προς αυτόν, πλην του ποιήσαντος και διατάξαντος τούτο το σύμπαν. Ούτε δεχόμαστε άλλον θεό μας, άλλον δικό σας, αλλά **δεχόμαστε τον ίδιο εκείνο ο οποίος εξήγαγε τους πατέρες σας από τη γη της Αιγύπτου** με κραταιά χείρα και υψηλό βραχίονα, ούτε ελπίσαμε σε κανέναν άλλο, διότι δεν υπάρχει, αλλά **στον ίδιο με σας**, τον Θεό του Αβραάμ και Ισαάκ και Ιακώβ. Ελπίσαμε όχι δια του Μωυσέως ούτε δια του Νόμου, διότι τότε θα πράτταμε το ίδιο με σας. Διότι τώρα ανέγνωσα, ω Τρύφων, ότι θα υπάρξει και τελευταίος Νόμος και Διαθήκη κυριότατη όλων, την οποία πρέπει να φυλάσσουν τώρα όλοι οι άνθρωποι, όσοι επιδιώκουν την κληρονομιά του Θεού. Πράγματι ο παλαιός Νόμος του όρους Χωρήβ, είναι μόνο δικός σας, ο δε νέος είναι γενικά όλων. Νόμος συντασσόμενος έναντι νόμου παύει τον προ αυτού και Διαθήκη γινόμενη μετέπειτα αχρηστεύει ομοίως την προηγούμενη. **Αιώνιος Νόμος και τελευταίος δόθηκε σε μας ο Χριστός και η Διαθήκη του είναι πιστή**, μετά την οποία δεν υπάρχει νόμος ούτε πρόσταγμα ούτε εντολή.*

(Διάλογος προς Τρύφωνα τον Ιουδαίο, Ιουστίνος ΕΠΕ τ. 1, σ. 291-293)

Ίδιος Θεός Ιουδαίων και χριστιανών. Η διαφορά είναι ότι οι χριστιανοί δέχονται τον Χριστό που έφερε μια νέα διαθήκη, με την οποία ακυρώνει την διαθήκη στο όρος Χωρήβ (ασχέτως ότι εκεί αναφέρεται ότι ο νόμος αυτός θα είναι αιώνιος για τους Ιουδαίους).

Αλλού αναφέρεται:

Πράγματι τον αληθινό Ισραηλιτικό γένος, πνευματικό, του Ιούδα και του Ιακώβ και του Ισαάκ και του Αβραάμ, του μαρτυρηθέντος υπό του Θεού για την πίστη του καθ' ον χρόνο είχε ακροβυστία και ευλογηθέντος και αποκληθέντος πατρός πολλών εθνών, **είμαστε εμείς, οι οποίοι προσήχθημεν στον Θεό δια τούτου του σταυρωθέντος Χριστού**, όπως θα αποδειχθεί από εμάς καθώς προχωρεί η συζήτηση.

(ο. π. σ. 293)

Ο Ι. Δαμασκηνός, από τους αρχαιότερους δογματολόγους της Εκκλησίας, στο «Έκδοσις ακριβής της ορθοδόξου πίστεως», δικαιολογεί την απαράδεκτη παρουσίαση του θείου ως εξής:

*Επεί δε πλείστα περί Θεού σωματικώτερον εν τη θεία Γραφή **συμβολικώς** ειρημένα ευρίσκομεν, ειδέναι χρη, ως ανθρώπους όντας ημάς και το παχύ τούτο σαρκίον περικειμένους τας θείας και υψηλάς και άύλους της θεότητος ενέργεια νοείν ή λέγειν αδύνατον, ει μη εικόσι και τύποις και συμβόλοις τοις καθ' ημάς χρησάμεθα.*

(PG 94, 841AB)

Εφόσον είναι συμβολικά, τότε ούτε γάτα ούτε ζημιά.

Απόψεις σύγχρονων θεολόγων για την ερμηνευτική παράδοση

Σε αυτήν την ενότητα, και πριν προχωρήσουμε στο τι λέει η σύγχρονη επιστήμη για την παραχάραξη των Γραφών, ας δούμε τις σύγχρονες απόψεις για την ερμηνευτική παράδοση.

*Η καθ' ημάς αγία και άμωμος και ειλικρινεστάτη πίστις, της ανατολικής δηλαδή ευσεβούς και Ορθοδόξου Εκκλησίας, ουδέποτε αλλόκοτα και αλλότρια της του Κυρίου και Σωτήρος ημών διδασκαλίας εδέξατο δόγματα, αλλ' εκείνα και μόνα διακρατεί και φυλάττει αεί, όσα παρ' αυτού του Σωτήρος Χριστού εν ταις ιεραίς και θείαις Γραφαίς εδιδάχθη· άπερ δηλαδή οι τε απόστολοι εδίδαξαν και **αι αγίαι και οικουμενικαί σύνοδοι εθέσπισαν και εκύρωσαν και παρέδωκαν ημίν**· άπερ ημείς μέχρι τούδε και εφυλάξαμεν και φυλάττομεν απαράτρωτα και απαρασάλευτα.*

(Αποκρίσεις των Ορθοδόξων πατριαρχών της Ανατολής προς τους Αγγλικανούς Ανωμότας, 1716/1725 - Δογματική και Συμβολική θεολογία της Ορθοδόξου Καθολικής Εκκλησίας, τ. Β', σ. 384 Ι. Ρωμανίδης)

Να δώσουμε ιδιαίτερη σημασία στο ρήμα «εθέσπισαν». Για να θεσπίσεις κάτι, αυτό το κάτι πριν δεν υπήρχε. Οι οικουμενικές σύνοδοι λοιπόν, θέσπισαν την «ορθή» ερμηνεία των «ιερών και θείων Γραφών», την οποία και παρέδωσαν στους επόμενους που χρέος τους ήταν να τη φυλάξουν απαρασάλευτη. Είναι το πνεύμα «έτσι τα βρήκαμε, έτσι θα τα αφήσουμε».

Φλορόφσκι:

Η Γραφή χρειάζεται να ερμηνευθεί. Αποκαλύπτεται στη θεολογία. Κι αυτά είναι δυνατό μόνο δια μέσου της ζωντανής εμπειρίας της Εκκλησίας. Δεν μπορούμε να ισχυριστούμε ότι η Γραφή είναι αυτάρκης· και τούτο, όχι γιατί τάχα δεν είναι πλήρης, ή γιατί είναι ανακριβής ή ότι έχει τίποτα σφάλματα, αλλ' επειδή η Γραφή, στη βαθύτερή της έννοια, δεν θέτει καμία αξίωση για αυτάρκεια.

(Θέματα Ορθοδόξου θεολογίας σ. 201)

Παρακάτω:

Αν ισχυριστούμε ότι η Γραφή είναι αυτάρκης, με την πράξη μας αυτή, απλώς την εκθέτουμε στην υποκειμενική, αυθαίρετη του καθενός ερμηνεία, αποκόβοντάς την έτσι από την ιερή πηγή. **Η Γραφή μας δόθηκε στην παράδοση.**

(ο. π. σ. 202)

Επίσης:

Η στάσις του Τερτυλλιανού απέναντι στις Γραφές υπήρξε αντιπροσωπευτική. **Δεν ήταν προετοιμασμένος να συζητήσει με τους αιρετικούς τα αμφισβητούμενα σημεία της πίστεως, επί βιβλικής βάσεως.** Οι Γραφές ανήκουν στην Εκκλησία. Η αναφορά των αιρετικών σε αυτές ήταν παράνομη. Δεν είχαν κανένα δικαίωμα πάνω στην ξένη περιουσία.

(ο. π. σ. 44)

Ακόμα:

Διαφορετικές παραδόσεις συμπεριλήφθηκαν στο βιβλίο, όπως ακριβώς ήταν. Η Εκκλησία απέκρουσε όλες τις προσπάθειες προς δημιουργία, εκ των τεσσάρων

διαφορετικών ευαγγελίων, ενός μοναδικού σύνθετου ευαγγελίου, αρνήθηκε δηλαδή να μετασχηματίσει τα τέσσερα ευαγγέλια σε ένα Διατεσσάρων, **παρά τις δυσκολίες που εμφανίζονται στις αντιθέσεις των ευαγγελιστών**, με τις οποίες ο άγιος Αυγουστίνος επάλαιψε. Τα τέσσερα αυτά ευαγγέλια εξασφάλισαν κατά τρόπο επαρκή **την ενότητα του μηνύματος**, και ίσως σε μια πιο συγκεκριμένη μορφή από οποιοδήποτε άλλη, που ένα συμπίλημα θα μπορούσε να προσφέρει.

(ο. π. σ. 45)

Δηλαδή, βάζοντας παράλληλα τα τέσσερα κανονικά ευαγγέλια, προκύπτουν αντιφάσεις στα επιμέρους σημεία. Αλλά σημασία έχει η «ενότητα του μηνύματος», το οποίο βγαίνει μέσα από την γενική ερμηνεία. Εύγε στους ανθρώπους αυτούς που αγαπάνε τόσο πολύ την αλήθεια! Ο μεγάλος θεολόγος- απολογητής Φλορόφσκι λέει ψέματα ότι η Εκκλησία δεν χρησιμοποίησε το «Διατεσσάρων». Βεβαίως και υπήρξε εποχή που το έκανε ως τον 5ο αιώνα περίπου. Και μάλιστα, το υιοθέτησε από έναν σφοδρό πολέμιο του ελληνισμού και μετέπειτα «αιρετικό», τον Τατιανό. Όχι μόνο στην Συρία αλλά και γενικότερα. Το «Διατεσσάρων» είναι μια σύνθεση/εναρμόνιση-διασκευή των τεσσάρων ευαγγελίων. Ο Π. Χρήστου γράφει σχετικά ότι «πολύ υλικόν απερρίφθη άλλο ετροποποιήθη και άλλο εισήχθη», και ότι «το έργον διεδόθη ευρέως» (Πατρολογία, τ. 2, σ. 606). Ο Σ. Παπαδόπουλος στην δική του πατρολογία, αναφέρει: «Χρησιμοποιήθηκε ευρύτατα στην λατρεία όχι μόνο των οπαδών του Τατιανού, αλλά συχνά και της Εκκλησίας μέχρι τον Ε΄ αιώνα» (τ. 1, σ. 289).

Σε άλλο σημείο, πάλι αναφέρει την αξία όχι της φράσης... αλλά του μηνύματος-ερμηνείας(!).

Οι Γραφές έχουν ανάγκη ερμηνείας. Δεν είναι η φράσις ο πυρήνας, αλλά το μήνυμα. Και η Εκκλησία είναι απ' το Θεό διαλεγμένη να μαρτυρεί με σταθερότητα την απόλυτη αλήθεια και το πλήρες νόημα αυτού του μηνύματος, απλώς και μόνο επειδή και η Εκκλησία η ίδια ανήκει στην αποκάλυψη, ως σώμα του ενσαρκωθέντος Κυρίου.

(ο. π. σ. 51).

Δυστυχώς, με τέτοιους τρόπους οι θεολόγοι εξαπατούν τους πιστούς.

Η θεολογία είναι πάντοτε στην πορεία σχηματισμού. Η βάση και το αφηγηριακό

σημείο ήταν πάντοτε το αυτό: ο Λόγος του Θεού, η αποκάλυψις. Η θεολογία μαρτυρεί την αποκάλυψη. Και τη μαρτυρεί ποικιλοτρόπως στα σύμβολα της πίστεως, στα δόγματα, στο ιερό τυπικό και στους συμβολισμούς.

(ο. π. σ. 53)

Αλλά και ο καθηγητής δογματικής, Ν. Ματσούκας, στο ίδιο μήκος κύματος κινείται.

Για αυτό οι θεολόγοι ερμήνευσαν τις θεοφάνειες της Π. Διαθήκης ως την άσαρκη παρουσία του Λόγου, με άλλα λόγια ως φανέρωση της Αγίας Γραφής· το αυτό έπραξαν και οι αγιογράφοι. Και αυτό έγινε, επειδή **οι πατέρες ερμηνεύουν πράγματα και γεγονότα, και όχι πρωτίστως χωρία ή περικοπές κειμένων της Αγίας Γραφής**. Προηγείται η ιστορία της θείας οικονομίας, ή η ιστορία της σωτηρίας κατά τους σημερινούς βιβλικούς θεολόγους, και ακολουθούν τα υπομνήματα. Με άλλα λόγια, οι πατέρες νοιάζονται για τη συνέχεια της ιστορίας, **και σ' αυτήν προσαρμόζουν τις περικοπές της Αγίας Γραφής**.

(Δογματική και Συμβολική Θεολογία, τ. Γ', σ. 150)

Και ο Ι. Ρωμανίδης:

Γενικώς επικρατεί μεταξύ των ερευνητών της Δύσεως η αντίληψις 1) ότι τα βασικά δόγματα της πατερικής παραδόσεως των οικουμενικών συνόδων περί αγίας Τριάδος και Χριστολογίας δεν υπάρχουν, τουλάχιστον πραγματικώς, εις την Αγίαν Γραφήν, αλλά ίσως μόνον σπερματικώς, και 2) ότι τα δόγματα είναι έργον στοχαστών θεολόγων και αυτοκρατόρων, οίτινες βάσει των αποφάσεων της πλειοψηφίας των επισκόπων εν οικουμενικαίς αυτοκρατορικαίς συνόδοις και μέσω της νομικής των εξουσίας, επέβαλον την θεολογικήν γνώμην μιας παρατάξεως, ως δόγμα αναγκαίον δια την σωτηρίαν και ένωσιν των πιστών, χάρις εις την ενότητα του έθνους.

(Δογματική και Συμβολική Θεολογία της Ορθοδόξου Καθολικής Εκκλησίας, τ. Α' σ. 49)

Όπως είδαμε ήδη όμως, δεν είναι άποψη μόνο των Δυτικών, αλλά και των Ανατολικών (πχ. Στεφανίδη, Ostrogorsky). Εδώ, προσθέτουμε και την άποψη του Β. Φειδά.

Η οριστική επικράτηση του Χριστιανισμού στον ελληνορωμαϊκό κόσμο κατά τον Δ' αιώνα υπήρξε αναμφισβότως **η άμεση συνέπεια της μεταβολής της επίσημης θρησκευτικής πολιτικής της αυτοκρατορίας**. Η σταδιακή εξέλιξη της μεταβολής αυτής από την αρχή της θρησκευτικής ελευθερίας (313) μέχρι την αναγνώριση του Χριστιανισμού ως της μόνης επίσημης και προστατευόμενης θρησκείας της αυτοκρατορίας (380) υπήρξε καθοριστική για την ένταξη ολοκλήρου του ελληνορωμαϊκού κόσμου στο σώμα της Εκκλησίας. (Εκκλησιαστική Ιστορία, Α' τόμος, σελ. 356)

Ο Ι. Ρωμανίδης συνεχίζει στην «Δογματική» του:

Εν άλλαις λέξεσι ο Χριστός, ήτοι η παρακαταθήκη της Ιεράς Παραδόσεως, υπάρχει εν τη Αγία Γραφή δι' αυτής **μόνον, όταν αναγιγνώσκεται και ερμηνεύεται εν τη Εκκλησία**, δηλαδή μόνο όταν ο ερμηνευτής ανήκει εις την τάξιν των θεούμενων ή των φωτισμένων το μετριότατον. Εκτός Εκκλησίας η παρακαταθήκη είναι κεκρυμμένη από τους αναγιγνώσκοντας την αγίαν Γραφήν, διότι, αν και η παρακαταθήκη μαρτυρείται υπό της αγίας Γραφής και εμπεριέχεται εν αυτή, εν τούτοις η αγία Γραφή δεν ερμηνεύεται εξ αυτής, αλλά **μόνον υπό της Εκκλησίας** και δη υπό των εν αυτή θεουμένων αγίων, των εχόντων την ίδιαν μετ' αλλήλων της θείας δόξης εμπειρίαν και αποκαλυπτικής και θεωτικής εμπειρίας των προφητών και αποστόλων.

(ο. π. σ. 131)

Διομήδης

Διαβάστε επίσης:

Παραχάραξη· το ερμηνευτικό κλειδί της Εκκλησίας (Μέρος Α')

Παραχάραξη· το ερμηνευτικό κλειδί της Εκκλησίας (Μέρος Γ')